

UZASADNIENIE

Orzeczeniem z dnia 19 marca 2018 r. (...) do Spraw Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności w S. postanowił zaliczyć A. S. do lekkiego stopnia niepełnosprawności okresowo do dnia 31 marca 2021 r. Ponadto ustalił, że przyczyną niepełnosprawności są schorzenia narządu ruchu o symbolu 05-R. Zespół orzekł, że wnioskodawca nie wymaga konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji. Orzeczenie Zespół oparł na dokumentacji medycznej oraz przeprowadzonych wywiadach lekarskich dochodząc do wniosku, że A. S. ze względu na rodzaj schorzenia i stan zdrowia jest zdolna do pracy na otwartym rynku pracy.

Orzeczeniem z dnia 22 maja 2018 r., znak ON. (...)1.632.2018.EH, wydanym na skutek odwołania A. S., Wojewódzki Zespół do Spraw Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności w S. utrzymał w mocy orzeczenie Zespołu (...). W uzasadnieniu powołał się na dokumenty zawarte w aktach rentowych oraz wyniki badań wnioskodawcy.

A. S. dnia 8 sierpnia 2019 r. wniósł odwołanie od powyższego orzeczenia, domagając się zaliczenia do osób o znacznym stopniu niepełnosprawności. W uzasadnieniu stwierdził, że cierpi na poważne schorzenia, które uniemożliwiają mu podjęcie pracy i utrudniają codzienne funkcjonowanie. Opisał poszczególne choroby, konstatując, że w ich wyniku potrzebuje pomocy w codziennym funkcjonowaniu, ma problemy w samodzielnym ubraniu się, ze wstaniem, schyleniem i obrotem głowy.

Dodał, że zaskarżone orzeczenie zostało odebrane przez jego mamę, która przekazała mu je z opóźnieniem. W związku z tym nie był w stanie wnieść go w terminie.

W odpowiedzi na odwołanie Wojewódzki Zespół do Spraw Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności wniósł o jego oddalenie wskazując, że zaskarżone orzeczenie zostało wydane zgodnie ze stanem faktycznym. W uzasadnieniu stanowiska organ rentowy przytoczył treść przepisów o orzekaniu o niepełnosprawności i przedstawił argumentację analogiczną do zaprezentowanej w zaskarżonym orzeczeniu. Nadto wniósł o odrzucenie odwołania, jako wniesionego po terminie.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

A. S. ma 53 lata. Ma wykształcenie zawodowe w kierunku rzeźnika i masarza. W zawodzie przepracował ok. 12 lat, a od 15 lat utrzymuje się z prac dorywczych oraz pomocy społecznej. 11 lat temu przeżył operację kręgosłupa i oczekuje na kolejną. Skarży się na uporczywe bóle kręgosłupa i problemy z chodzeniem. Od 19 roku życia pije alkohol. Podczas pobytu w zakładzie karnym w 2016 r. rozpoznano u niego ociążałość umysłową oraz nadużywanie alkoholu. Wtedy też spadł z łóżka i doznał urazu kręgosłupa.

Dowód:

- zaświadczenia o stanie zdrowia – w aktach rentowych;
- dokumentacja lekarska – w aktach rentowych oraz k.5 i 77 akt sprawy;
- ocena zawodowa – w aktach rentowych;
- oceny stanu zdrowia – w aktach rentowych.

Aktualnie u A. S. rozpoznaje się okresowy zespół bólowy kręgosłupa bez upośledzenia funkcji narządu ruchu, który może być leczony ambulatoryjnie, radiculopatię odcinka LS kręgosłupa, stan po operacji odcinka LS w 2008 r., stan po złamaniu stawu skokowego lewego przed laty. Brak deficytów siły, asymetrii w odruchach, czy zaników mięśniowych. Przewlekłe podrażnienie korzeni nerwów rdzeniowych z poziomu LS. Stan ten powoduje nie wyższy, niż lekki stopień niepełnosprawności.

Dowód: - opinia biegłego sądowego z zakresu ortopedii – k. 41

- opinia uzupełniająca biegłego z zakresu ortopedii – k. 52

- opinia biegłego sądowego z zakresu neurologii – k. 78.

W zakresie zdrowia psychicznego A. S. ma obniżoną sprawność intelektualną do dolnych granic upośledzenia umysłowego w stopniu lekkim. Sposób używania przez niego alkoholu spełnia kryteria picia szkodliwego. Ma wyraźne cechy organicznie wieloczynnikowo zaburzonej osobowości. Jako osoba z lekkim stopniem upośledzenia umysłowego w praktyce funkcjonuje gorzej, niż wiele osób z umiarkowanym upośledzeniem, szczególnie w sytuacji skojarzenia deficytu intelektualnego ze zmianami organicznymi w obrębie centralnego układu nerwowego, co daje objawy ołepienne i charakteropatyczne. Nie radzi sobie w prostych codziennych zadaniach, musi korzystać z ukierunkowania i wsparcia bliskich osób. Ma bardzo ubogi zasób wiadomości ogólnych oraz słownictwa, a z powodu kłopotów z pamięcią nie jest w stanie przyswajać nowych. Słabo radzi sobie z załatwianiem spraw urzędowych. Wymaga częściowej pomocy innych osób w pełnieniu ról społecznych, ma problem z poruszaniem się poza miejsce stałego zamieszkania, z komunikowaniem się z otoczeniem.

Schorzenia psychiczne łącznie z upośledzeniem powodują umiarkowany stopień niepełnosprawności na stałe.

Dowód: opinia biegłej z zakresu psychiatrii – k. 48-49, opinia uzupełniająca – k. 96.

Odpis orzeczenia Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności w S. z dnia 22 maja 2018 r. doręczono matce A. S., na adres przez niego dotychczas wskazany, w dniu 6 czerwca 2018 r.

Dowód: zwrotne potwierdzenie odbioru orzeczenia – k. 135a akt rentowych.

W okresie od stycznia do listopada 2018 r. A. S. po rozstaniu się z dotychczasową konkubiną, był osobą bezdomną i najczęściej przebywał na terenie ogródków działkowych w W.. Natomiast jako adres korespondencyjny wskazał adres swojej matki w P., odległym o dwa kilometry od W.. Odwiedzał matkę średnio raz w miesiącu.

Gdy odwiedził matkę i odebrał od niej odpis orzeczenia Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności w S., było już po terminie do złożenia odwołania. Następnego dnia wniósł odwołanie do sądu.

Dowód: przesłuchanie A. S. – k. 14.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie okazało się uzasadnione.

W pierwszej kolejności Sąd musiał zbadać kwestię złożenia odwołania po terminie. W myśl art. 477⁹ § 1 k.p.c. odwołania od decyzji organów rentowych lub orzeczeń wojewódzkich zespołów do spraw orzekania o niepełnosprawności wnosi się na piśmie do organu lub zespołu, który wydał decyzję lub orzeczenie, lub do protokołu sporządzonego przez ten organ lub zespół, w terminie miesiąca od dnia doręczenia decyzji lub orzeczenia. Na mocy art. 477⁹ § 3 k.p.c. Sąd odrzuci odwołanie wniesione po upływie terminu, chyba że przekroczenie terminu nie jest nadmierne i nastąpiło z przyczyn niezależnych od odwołującego się.

Sąd, na skutek podjętych ustaleń, doszedł do wniosku, że niebędące nadmiernym opóźnienie w złożeniu odwołania (jeden miesiąc i dwa dni), nastąpiło z przyczyn niezależnych od A. S.. Na podstawie jego spontanicznych zeznań Sąd ustalił, że w okresie od stycznia do listopada 2018 r. był osobą bezdomną i najczęściej przebywał na terenie ogródków działkowych w W.. Zatem adres wskazany organowi nie był adresem jego zamieszkania, lecz adresem jego matki. Jednocześnie – jako osoba bezdomna – nie był w stanie podać innego. Odwiedzał matkę średnio raz w miesiącu i po jednej z takich wizyt matka przekazała mu odpis orzeczenia, a wówczas następnego dnia wniósł odwołanie do sądu. W ocenie tych okoliczności nie mogło ująć uwadze Sądu, że biegły psychiatra uznał odwołującego się za osobę

lekko upośledzoną, nieporadną, nie potrafiącą załatwiać spraw urzędowych. W rezultacie Sąd nie znalazł podstaw do odrzucenia odwołania.

Orzekanie o stopniu niepełnosprawności jest regulowane przez ustawę z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (jednolity tekst – Dz. U. z 2010 r. Nr 214, poz. 1407 z późn. zm.) oraz rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003 r. w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności (Dz. U. Nr 139, poz. 1328 ze zm.).

Art. 4 ust. 1-4 wyżej wymienionej ustawy stanowi, iż:

- do znacznego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagającą, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji;

- do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub wymagającej czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych;

- do lekkiego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę o naruszonej sprawności organizmu, powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu do zdolności, jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością psychiczną i fizyczną, lub mająca ograniczenia w pełnieniu ról społecznych dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne.

Przy czym niezdolność do samodzielnej egzystencji oznacza naruszenie sprawności organizmu w stopniu uniemożliwiającym zaspokajanie bez pomocy innych osób podstawowych potrzeb życiowych, za które uważa się przede wszystkim samoobsługę, poruszanie się i komunikację.

Określone przez ustawę zasady ustalania stopnia niepełnosprawności precyzuje rozporządzenie z dnia z dnia 15 lipca 2003 r., zgodnie z którym:

- standardy w zakresie kwalifikowania do znacznego stopnia niepełnosprawności zawierają kryteria określające skutki naruszenia sprawności organizmu powodujące:

1) niezdolność do pracy - co oznacza całkowitą niezdolność do wykonywania pracy zarobkowej z powodu fizycznego, psychicznego lub umysłowego naruszenia sprawności organizmu;

2) konieczność sprawowania opieki - co oznacza całkowitą zależność osoby od otoczenia, polegającą na pielęgnacji w zakresie higieny osobistej i karmienia lub w wykonywaniu czynności samoobsługowych, prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz ułatwiania kontaktów ze środowiskiem;

3) konieczność udzielania pomocy, w tym również w pełnieniu ról społecznych - co oznacza zależność osoby od otoczenia, polegającą na udzieleniu wsparcia w czynnościach samoobsługowych, w prowadzeniu gospodarstwa domowego, współdziałania w procesie leczenia, rehabilitacji, edukacji oraz w pełnieniu ról społecznych właściwych dla każdego człowieka, zależnych od wieku, płci, czynników społecznych i kulturowych.

Przy czym, przez długotrwałą opiekę i pomoc w pełnieniu ról społecznych rozumie się konieczność jej sprawowania przez okres powyżej 12 miesięcy w zakresie, o którym mowa w pkt 2 i 3.

- standardy w zakresie kwalifikowania do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności zawierają kryteria określające naruszenie sprawności organizmu powodujące:

- 1) czasową pomoc w pełnieniu ról społecznych, co oznacza konieczność udzielenia pomocy, o której mowa w pkt 3 powyżej, w okresach wynikających ze stanu zdrowia;
- 2) częściową pomoc w pełnieniu ról społecznych, co oznacza wystąpienie co najmniej jednej okoliczności, o których mowa w pkt 3 powyżej.

Z przeprowadzonych przez przedstawicieli zarówno Powiatowego, jak i Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności wywiadów wynika, że A. S. jest zdolny do zaspokajania bez pomocy innych osób podstawowych potrzeb życiowych, jak również jest zdolna do pracy na otwartym rynku pracy, stosownie do psychofizycznych możliwości.

Taką diagnozę zakwestionował wnioskodawca, podając iż pomoc innych osób jest niezbędna na co dzień.

W celu zweryfikowania stanowisk stron Sąd zasięgnął wiadomości specjalnych, dopuszczając dowody z opinii biegłych sądowych lekarzy specjalistów z zakresu ortopedii i neurologii oraz psychiatrii - stosownie do rodzaju schorzeń odwołującego się.

Biegły ortopeda stwierdził brak niepełnosprawności przy dokonanym rozpoznaniu, natomiast biegły neurolog – lekki stopień niepełnosprawności. Strony nie składały zarzutów do tych opinii i jako zbieżne ze stanowiskiem organu nie wymagają one większego omówienia.

Natomiast w opinii sądowno-lekarskiej przedłożonej Sądowi w dniu 28 lutego 2019 r. (k. 48-49) biegła psychiatra stwierdziła w sposób jednoznaczny, że rozpoznane u wnioskodawcy schorzenia, tj. sprawność intelektualną obniżoną do dolnych granic upośledzenia umysłowego w stopniu lekkim, a także wyraźne cechy organiczne zaburzonej osobowości – badany jest osobą o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności na stałe.

Z opinią biegłych nie zgodził się organ rentowy (k. 71-71), wskazując, że na mocy § 32 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności, przy kwalifikowaniu do stopnia niepełnosprawności bierze się pod uwagę upośledzenie umysłowe począwszy od upośledzenia w stopniu umiarkowanym. Nie rozpoznano również takiej choroby psychicznej, która w myśl rozporządzenia mogłaby dać podstawę do zaliczenia badanego do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności.

Biegła ustosunkowując się do tak postawionych zarzutów wskazała, iż organ skupił się na lekkim stopniu upośledzenia umysłowego, nie zauważając, że odwołujący się ma wyraźne cechy organicznie wieloczynnikowo zaburzonej osobowości. Dalej biegła uzasadniła, że A. S., jako osoba z lekkim stopniem upośledzenia umysłowego w praktyce funkcjonuje gorzej, niż wiele osób z umiarkowanym upośledzeniem, szczególnie w sytuacji skojarzenia deficytu intelektualnego ze zmianami organicznymi w obrębie centralnego układu nerwowego, co daje objawy otępienne i charakteropatyczne. Biegła obrazowo opisała ograniczenia odwołującego się: nie radzi sobie w prostych codziennych zadaniach, musi korzystać z ukierunkowania i wsparcia bliskich osób, ma bardzo ubogi zasób wiadomości ogólnych oraz słownictwa, a z powodu kłopotów z pamięcią nie jest w stanie przyswajać nowych, słabo radzi sobie z załatwianiem spraw urzędowych, wymaga częściowej pomocy innych osób w pełnieniu ról społecznych, ma problem z poruszaniem się poza miejsce stałego zamieszkania, z komunikowaniem się z otoczeniem. Biegła zaakcentowała więc pełny obraz kliniczny, który wypełnia ustawowe znamiona umiarkowanego stopnia niepełnosprawności.

Organ ponownie złożył zarzuty, podnosząc, że cechy zaburzonej wieloczynnikowo osobowości same w sobie nie stanowią przesłanki zaliczenia do stopnia niepełnosprawności.

Sąd uznał te zarzuty za bezpodstawne, nie znajdując podstaw do kolejnego uzupełniania opinii. Organ ponownie skupił się na jednym schorzeniu badanego. Tymczasem biegła akcentowała, że o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności w tym wypadku zdecydował lekki stopień upośledzenia (w dolnych jego granicach), ale współlistniejący z organicznie wieloczynnikowo zaburzoną osobowością. Biegła w opinii uzupełniającej wyjaśniła, że przy takich obu czynnikach występujących u badanego, będzie on gorzej radził sobie w codziennym funkcjonowaniu nawet od wielu osób

o umiarkowanym upośledzeniu. Wywód przedstawiony przez biegłą jest w ocenie Sądu wystarczająco klarowny i logiczny. Nie można bowiem stosować rygorystycznej wykładni językowej zamkniętych katalogów schorzeń określonych w rozporządzeniu w sprawie orzekania o niepełnosprawności, jeżeli ogólny obraz kliniczny – składający się w tym wypadku z dwóch współistniejących schorzeń – wypełnia znamiona umiarkowanego stopnia niepełnosprawności określone w ustawie, a więc akcie nadrzędnym względem rozporządzenia, którego celem jest jedynie wykonywanie ustawy. Należy podkreślić, że biegła akcentowała brak możliwości podjęcia pracy na otwartym rynku, a także zależność od otoczenia w wykonywaniu czynności dnia codziennego i podejmowaniu ról społecznych.

Organ w zarzutach wskazał, że opinia w dalszym ciągu nie wyjaśnia na ile odwołujący jest osobą zagubioną. Z opinii biegłej nie wynika jednak – jak chciałby organ – że biegła oparła się jedynie na tym, że odwołujący przyjechał na badanie z sąsiadem. Biegła przeprowadziła obszerny wywiad z odwołującym i przeanalizowała całą dokumentację leczenia. Stąd więc wyprowadziła swoje obserwacje i wynikające z nich wnioski. Natomiast Sąd nie wymaga od biegłej dowodów na poparcie braku samodzielności badanego.

Zdaniem Sądu, opinia biegłej z zakresu psychiatrii charakteryzuje się wszechstronnością, zrozumiałością i brakiem wewnętrznych sprzeczności, jak również wnikliwością w zakresie badania wnioskodawcy i rozpoznania jego dolegliwości. Wnioski opinii zostały przez biegłą wyciągnięte w sposób logiczny i odpowiedni do wyników przeprowadzonych badań oraz gruntownej analizy dokumentacji medycznej. Sporządzona ekspertyza zasługuje na przyjęcie za miarodajną dla wydania orzeczenia w sprawie w pełnym zakresie, tym bardziej, że została sporządzona przez wysokiej klasy fachowca o wieloletnim doświadczeniu klinicznym. Biegła trafnie oceniła stan zdrowia wnioskodawcy, prawidłowo stosując przesłanki zaliczenia do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności.

Strony nie kwestionowały treści dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy i aktach rentowych Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności w Województwie (...) w S.. Dlatego też stanowiły one miarodajny materiał do dokonania ustaleń faktycznych w sprawie jak również wnioskowań przez biegłych sądowych

Wobec tak przeprowadzonych ustaleń należało uznać, iż niepełnosprawność wnioskodawcy ma charakter umiarkowany na stałe. Sąd zmienił zatem orzeczenie Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w tym zakresie w oparciu o treść art. 477¹⁴ § 2 k.p.c.

ZARZĄDZENIE

1. (...)

2. (...)

3. (...)

25.09.2019